

משרד החינוך

אגף בכיר בחינות

המנהל הפדגוגי

מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה. לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות !

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה !

מדבקת שאלון ملصقة نموذج امتحان שאלון: 075281 עברית עצמאי	מדבקת נבחן והתאמות ملصقة ممتحن وملاءمات <table border="1"> <tr> <td>שנה</td> <td>חודש</td> <td>השנה</td> </tr> <tr> <td>מועד</td> <td>מועד</td> <td>מועד</td> </tr> <tr> <td>מס' תעודת הזהות</td> <td>סמל ביה"ס</td> <td>מס' תעודת הזהות</td> </tr> <tr> <td>رقم الهوية</td> <td>رقم المدرسة</td> <td>رقم الهوية</td> </tr> </table> יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	שנה	חודש	השנה	מועד	מועד	מועד	מס' תעודת הזהות	סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות	رقم الهوية	رقم المدرسة	رقم الهوية	מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن
שנה	חודש	השנה												
מועד	מועד	מועד												
מס' תעודת הזהות	סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות												
رقم الهوية	رقم المدرسة	رقم الهوية												

אם ניתנה מחברת נוספת

إذا أُعطي دفتر إضافي

יש לסמן במשבצת

يجب الإشارة في المربع

* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على مواد مكتوبة أو شفوية.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم. كما لا يُسمح إدخال هواتف خلوية أو أجهزة إلكترونية أخرى إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات !

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.
4. للمسودة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدة لذلك فقط.
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يثير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.

نتمنى لكم النجاح!

סוג הבחינה: בגרות
 מועד הבחינה: קיץ תשפ"ב, 2022, מועד ב
 מספר השאלון: 75281
 נספחים: נספח 1 – מאמרים
 נספח 2 – דף עזר

מועד ב

מדינת ישראל
 משרד החינוך

עברית: הבנה, הבעה ולשון

לבתי ספר עצמאיים

הוראות

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה	– 50 נקודות
חלק שני – לשון	– 50 נקודות
- פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
- פרק ב: תחביר
- פרק ג: מערכת הצורות
- יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול	– 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קראו את מאמרים א–ג שבנספח 1 המצורף, וענו על כל השאלות 1–5 שלפניכם.

הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. במאמר א בפסקות א–ד עולות שתי טענות הרווחות בציבור.

א. (1) כתבו טענה רווחת שהמומחים מגיבים עליה.

(2) מהי תשובתם של המומחים על טענה זו?

(5 נקודות)

ב. (1) כתבו טענה רווחת נוספת, שהכותב (הרב איזיקוביץ) מפריך.

(2) הרב איזיקוביץ מפריך את הטענה באמצעות נימוק שמצוי גם במאמר ב.

נסחו את הרעיון המשותף לשני המאמרים א ו-ב, שהרב איזיקוביץ משתמש בו להפרכת הטענה.

(5 נקודות)

2. במאמר ב ובמאמר ג מצוטט מדרש מקהלת רבה.

כל אחד מן הכותבים דן בחלק אחר של המדרש.

א. כתבו מה הרב כהן (מאמר ב, פסקה א) לומד ממדרש זה, והעתיקו את המשפט במדרש שממנו הוא לומד זאת.

(4 נקודות)

ב. כתבו מה הרב בקשי דורון (מאמר ג, פסקה ב) לומד ממדרש זה, והעתיקו את המשפט במדרש שממנו הוא

לומד זאת. (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

3. א. חובת השמירה על איכות הסביבה – על מי היא מוטלת, לדעת הרב זמיר כהן (**מאמר ב**), ועל מי היא מוטלת, לדעת הרב בקשי דורון (**מאמר ג**)? (2 נקודות)

- ב. מהו הנימוק של הרב בקשי דורון לדעתו? (2 נקודות)

4. א. בשלושת המאמרים נזכר הציווי על בניית ערי הלוויים. חז"ל גזרו מציווי זה הנחיה כללית. מהי ההנחיה הכללית שגזרו חז"ל מציווי זה? (נקודה אחת)

- ב. על פי שני המאמרים **א** ו-**ב**, ציינו שתי דוגמאות להוראות של חז"ל הנוגעות לאיכות הסביבה, והסבירו בנוגע לכל אחת מהן את הקשר שלה לעקרונות של איכות הסביבה. (3 נקודות)

لا تكتبوا في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

את הסקירה כתבו בעמודים 8–9 (תוכלו להשתמש בעמודים 6–7 לכתיבת טיוטה).

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

لا تكتبوا في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook paper. There are no margins, text, or other markings on the page.

[illegible]

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing or drawing. There are no margins, text, or other markings on the page.

/המשך בעמוד 10/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. יש לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר ואותיות השימוש – חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענו על שאלה 6.

6. לפניכם משפטים ובהם מספרים מודגשים וכן אפשרויות להגיית שם המספר.

פתבו במילים את המספרים המודגשים, והקיפו את הצורה הנכונה מבין האפשרויות להגיית שם המספר (אין צורך לנקד).

(1) מבין כעשרים מדינות שנבדקו, ישראל נמצאת במקום השישי בכמות הפסולת לנפש לשנה, ואילו הונגריה נמצאת במקום ה-15. _____.

(2) החוק אוסר השלכת פסולת בחוף, אולם בסקר שנערך בחופי ישראל התברר שהנופשים בחוף הים אחראים ליותר מ-66 אחוזים מן הפסולת שבחופים.

הקנסות המוטלים על תאגיד בגין השלכת פסולת לים או השארת פסולת על שפת הים גדולים פי 2 _____ מאלה המוטלים על הפרט.

(3) מחקר שנערך בישראל העוסק בפסולת ימית בדק את המסלול שעוברת הפסולת בים. במסגרת המחקר פוזרו בים מאות בקבוקי פלסטיק משומשים סמוך ל-6 מחופי ישראל. כל בקבוק שהושלך מוספר, לדוגמה, בקבוק מספר 19, בקבוק מספר עשרים וכו', וכך יכלו לעקוב אחרי הדרך שעבר.

אָחַד / אֶחָד מיעדי הניסוי היה להעלות את מודעות הציבור בנוגע לבעיית הפסולת בים בישראל. הניסיון בעולם מלמד שיש להטיל את האחריות על הממשלות, על הרשויות ועל הציבור, ואם שְלוש / שְלושֶׁת אלה יפעלו בשיתוף פעולה, סביר להניח שהתופעה תצטמצם.

(4) בְּאֶחָד / רֵאשׁוֹן בדצמבר 2021 נערך מבצע איסוף פסולת בחופי ישראל, השתתפו בו 13,000 אנשים, נשים וילדים ונאספו בו ארבעים טונות פסולת.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

لا تكتبوا في هذه المنطقة

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
 בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.

ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____

לא לכתוב באזור זה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

7. לפניכם ארבעה משפטים.

I. התבוננות במעשה בראשית היא הדרך להכרה בגדולתו של הבורא ולהבנת אפסיותו של האדם.

II. אנו צריכים להודות לבורא לא רק על החיים עצמם אלא על כל ההנאה והטוב שבעולמו.

III. מי שאינו מכיר טובה מזלזל בבורא העולם המיטיב עם ברואיו.

IV. השמירה על איכות הסביבה היא ערך עליון בעבודת ה', וכל פגיעה באיכות הסביבה היא עבירה שבין אדם למקום, נוסף על הנזק שבין אדם לחברו.

א. כתבו את מספרו של המשפט המורכב. _____

תחמו את הפסוקית/פסוקיות במשפט זה, וכתבו את התפקיד התחבירי שלה/שלהן.

ב. כתבו את מספרו של משפט האיחוי. _____

ג. העתיקו מן המשפטים נשוא מורחב. _____

ד. הקיפו את המספרים של המשפטים שיש בהם חלקים כוללים, וכתבו מעל כל חלק כולל את תפקידו התחבירי.

ה. המירו את וי"ו החיבור שבמילה "וכל" במשפט IV במילית קישור אחרת המציינת את הקשר הלוגי המתאים

למשמעות המשפט. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

8. א. לפניכם שלושה משפטים.

I. מי שחושב כי שימוש בטכנולוגיות חדשניות, כגון מכונות חשמליות, דלק בלתי מזהם ומחזור פסולת

יפתור את הבעיה טועה.

II. ההלכה עוסקת במפגעים סביבתיים שאדם יכול למחות נגדם: עשן, אבק, ריח רע ורעש.

III. אחד מרעיונות היסוד החשובים בתחום התכנון העירוני המודרני הוא "הראות הירוקות", כלומר שטחים

של צמחייה מוריקה ומרעננת בתחומי העיר ובסביבתה.

בכל אחד מן המשפטים I-III יש תמורה.

(1) השלימו את הטבלה שלפניכם. העתיקו מכל משפט את התמורה, העתיקו את המילה או המילים שהיא

ממירה וציינו את התפקיד התחבירי שלהן.

התפקיד התחבירי	המילה/המילים שהיא ממירה	התמורה	
			I.
			II.
			III.

(2) כתבו מהו סוג התמורה במשפט III. _____

ב. לפניכם קטע, ובו שני משפטים.

פליטת גזי חממה והתחממות כדור הארץ משבשות את מהלך ההתרחשויות בטבע. בצד תהליכים אלה

מתרחשות תופעות מקומיות הנובעות מהזנחה סביבתית רבת שנים.

(1) במשפט השני בקטע יש ביטוי מכליל שהפירוט שלו מצוי במשפט הראשון. מתחו קו מתחת לביטוי המכליל,

במשפט השני בקטע.

(2) מן המשפט השני ומן הפירוט שבמשפט הראשון כתבו משפט שיש בו תמורה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

9. א. לפניכם קטע, ובו מילים מסומנות בקו.

האחראים לשמירת איכות הסביבה הם האזרחים. חובה זו חלה על כל יחיד⁽¹⁾ ויחיד, אולם בראש ובראשונה החובה מוטלת על ההנהגה הציבורית, שהיא הגוף האחראי לאכיפת סדרי החיים, והיא אמורה להתריע על אי־קיום הציווי "ונשמרתם מאד לנפשתיכם". תפקיד זה של ההנהגה אינו תפקידה ה*יחיד*⁽²⁾, אך הוא אחד החשובים מבין התפקידים המוטלים עליה.

השלימו את הטבלה שלפניכם. ציינו את חלק הדיבור ואת התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו בקטע.

המילה	חלק הדיבור	התפקיד התחבירי
אחראים		
יחיד (1)		
אחראי		
יחיד (2)		
מוטלים		

ב. לפניכם שלושה משפטים, ומסומנות בהם אותן המילים.

בכל אחד מן המשפטים כתבו מעל כל מילה המסומנת בקו את התפקיד התחבירי שלה במשפט.

I. תבנית עירונית זו אמורה לשמש דוגמה לכל הערים הנבנות בארץ ישראל.

II. זו היא תבנית לכל הערים הנבנות בארץ-ישראל.

III. כל הערים בארץ-ישראל ייבנו על פי תבנית עירונית זו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

10. א. לפניכם שני משפטים.

I. נראה שחלק מן החרדות והפחדים בתקופתנו נובע מחיים בערים גדולות בקופסאות בטון ובמרחק מן

הטבע.

II. לפי מחקרים, מגורים סמוך לסביבה עשירה בצמחייה הם בעלי חשיבות עצומה לאנשים, וכך הם נהנים

מרוע ומיציבות נפשית.

(1) במשפט II יש הסגר. העתיקו אותו והסבירו את תפקידו במשפט זה.

(2) משפט I הוא משפט מורכב. תחמו את הפסוקית וכתבו מעליה את תפקידה התחבירי.

(3) המירו את משפט I במשפט פשוט בעל הסגר. אין להוסיף מילים.

פסקו כנדרש.

(4) במשפט II המילה "הם" מודגשת פעמיים. כתבו מעל כל אחת מהן את תפקידה התחבירי.

ב. לפניכם שלושה משפטים מורכבים.

I. אם האדם פוגע בשלמות הבריאה וביופייה, הוא פוגע בכבודו של בורא העולם המתגלה בבריאה.

II. האדם בוחר אם יתעלה על צורכי עצמו ועל האגואיזם הטבעי הטבוע בו.

III. ספק רב אם המודעות הסביבתית והחקיקה האקולוגית הן פרי החשיבה המודרנית.

בכל אחד מן המשפטים יש פסוקית הפותחת במילה "אם".

תחמו כל אחת מן הפסוקיות הפותחות במילה "אם", וכתבו מעליה את תפקידה התחבירי.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

11. א. לפניכם משפט.

היהדות אינה מסתפקת בענישת עברייני סביבה, אלא היא גם מתחקה אחר השורשים האנטי־מוסריים והאנטי־חינוכיים של המפגעים עד עקירתם מן השורש.

כתבו את סוג המשפט, וציינו את הקשר הלוגי שבו.

סוג המשפט: _____ הקשר הלוגי: _____

ב. לפניכם משפט.

חובת השמירה על איכות הסביבה אינה חלה רק על בעלי רגישות לסביבה, אלא על כל אחד ואחד.

(1) כתבו את סוג המשפט. _____

(2) לפניכם שלוש אפשרויות להמרת המשפט. הקיפו את האפשרות ששומרת על המשמעות של המשפט המקורי.

- חובת השמירה על איכות הסביבה אינה חלה על כל אחד ואחד, אלא רק על בעלי רגישות לסביבה.
- חובת השמירה על איכות הסביבה חלה על בעלי רגישות לסביבה וגם על כל אחד ואחד.
- חובת השמירה על איכות הסביבה חלה על בעלי רגישות לסביבה, ולא על כל אחד ואחד.

ג. לפניכם משפט.

בני ישראל הקצו ארבעים ושמונה ערים לבני שבט לוי, משום שהם נוחלים נחלה בארץ־ישראל ככל השבטים.

(1) כתבו את סוג הקשר הלוגי במשפט. _____

(2) המירו את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקשר הלוגי שבמשפט הנתון.

ד. לפניכם משפט פשוט.

ציינו מעל כל אחת מן המילים במשפט את התפקיד התחבירי שלה.

לפתרון בעיות אקולוגיה נחוצה מודעות מוסרית.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 12–16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

12. לפניכם קטע ובו צורות פועל מודגשות.

שכונת "אחוזת בית", שהייתה הגרעין שממנו צמחה תל אביב, **נוסדה** בידי קבוצה של יהודים מיפו שהחליטו לצאת ממנה ולהקים יישוב חדש. הם תכננו להקים שכונה ש**תאפשר** מגורים באיכות חיים טובה יותר, על פי הדגם שהיה נפוץ במערב אירופה בסוף המאה ה-19. הוחלט שהבתים ש**יתגוררו** בהם יהיו נמוכי קומה ו**מקפים** גינות, ייסללו רחובות רחבים, ו**יקצו** שטחים לגנים ציבוריים ולמדרכות מרוצפות.

א. בטבלה שלפניכם נתחו את צורות הפועל. ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחת מהן.

הפועל	השורש	הבניין
נוסדה		
תאפשר		
יתגוררו		
מקפים		
יקצו		

ב. לפניכם משפט מן הקטע שלעיל.

הם תכננו להקים שכונה... על פי הדגם שהיה **נפוץ** במערב אירופה בסוף המאה ה-19.

מבין המילים המודגשות שלפניכם, הקיפו ארבע מילים הגזורות מאותו השורש של המילה **נפוץ**.

תפוצה, הפצה, יפצה, מופץ, מנפץ, צפיה, תפיצו

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

13. א. (1) במשפטים שלפניכם מודגשים שמות שנוצרו בדרך תצורה של שורש ומשקל.

ליד כל משפט כתבו את המשקל של השם המודגש, על פי צורת היחיד שלו, ואת משמעות המשקל.

- כדי לצמצם את זיהום האוויר החלו לייצר **מְנוּעִים** למכוניות המופעלים בחשמל.

המשקל: _____ משמעות המשקל: _____

- אובך מכיל חלקיקי אבק **נְשִׁימִים** העלולים להזיק לבריאות.

המשקל: _____ משמעות המשקל: _____

(2) במשפטים שלפניכם מודגשים שמות שנוצרו בדרך תצורה של בסיס וצורך סופי.

ליד כל משפט ציינו את משמעות הצורך הסופי של השם המודגש (בשני המשפטים הראשונים – על פי

צורת היחיד).

- **מְדַעְנִי** אקלים חוקרים את ההשפעה של האקלים על החיים בכדור הארץ. _____

- בעקבות **תְּקוּנוֹת** בין-לאומיים פחת השימוש בחומרים כימיים הפוגעים בשכבת האוזון. _____

- בטיול מומלץ לחבוש כובע **מְצִחִיה** כדי להתגונן מפני קרינת השמש. _____

- באמצעות **חִלְלִית** מחקר חוקרים את שינויי האקלים בכדור הארץ. _____

ב. (1) לפניכם משפט ובו שתי מילים מודגשות.

אומנם אני מרגיש אחריות כלפי הסביבה ודואג לה, אבל האחריות הזאת אינה רק **עֲנִינִי** האישי, אלא יש

גם אינטרס **צְבוּרִי** לשמור על החי והצומח.

לכל אחת מן המילים המודגשות, ציינו את סוג הצורך הסופי שלה, ואת משמעותו.

עֲנִינִי סוג הצורך: _____ המשמעות: _____

צְבוּרִי סוג הצורך: _____ המשמעות: _____

(2) לפניכם משפט ובו מילים מודגשות.

התפיסה של האדם המודרני שבמרכזה רק **תְּשׁוּקוֹתָיו** ה**חֲמָרִית** חייבת לפנות את **מְקוֹמָהּ**

להשקפת עולם המתחשבת בכלל.

- **הקיפו** את המילה שבה יש **שני** צורנים מאותו הסוג.

- ציינו את סוג הצורך המשותף. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

14. א. לפניכם רשימת מילים מתחום איכות הסביבה.

משחיתנות (ונדליזם), **ירוק** (תהליך הפיכת סביבה לירוקה), **מטמנה** לפסולת,

מחזור אריזות פלסטיק, אנרגייה **שמשית** (אנרגייה סולרית), אזור **צחיח**,

לחות גבוהה, **עליה** של מפלס מי הים, **הצפת** החופים

(1) בטבלה שלפניכם מיינו את המילים המודגשות לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) העתיקו מן הרשימה שני שמות פעולה מאותו הבניין, וציינו את הבניין המשותף שלהם.

שמות הפעולה: _____ הבניין: _____

(3) העתיקו מן הרשימה את המילים שהן שם תואר. _____

ב. לפניכם משפטים ובהם מילים מודגשות.

- מן המדרש לומדים את ה**זכות** והחובה של האדם כלפי הבריא.
- **טעות** היא בידם.
- ללא שמירת הטבע נפגעות **איכות** חיי האדם ובריאותו.

מבין המילים המודגשות **הקיפו** את המילה שנוצרה באותה דרך תצורה שבה נוצרה המילה **מהות**.

15. א. לפניכם ארבעה משפטים ובהם מילים מודגשות.

1. נושא האקולוגיה נידון בין **מנהיגים** ממדינות שונות ומשמש בסיס להסכמים בין-לאומיים.

2. ריאה ירוקה היא שטח פתוח בתחום עירוני ובו צמחייה מוריקה ומרעננת.

3. אדריכלים אלה **מתכננים** את עיר העתיד.

4. הוועדה לתכנון ובנייה הציגה **תרשים** של עיר שבה מוקצים שטחים נרחבים לריאות ירוקות.

(2) לכל אחת מן המילים **מְרַעֲנָנָה** ו**מִתְכַּנְנִים** כתבו משפט שבו היא תשמש חלק דיבור שונה מחלק הדיבור שהיא משמשת במשפטים שבת-סעיף א(1).

מרעננת

מתכננים

ב. לפניכם שני משפטים ובהם המילה **תרשים** מודגשת.

1. הוועדה לתכנון ובנייה הציגה **תרשים** של עיר שבה מוקצים שטחים נרחבים לריאות ירוקות.

2. התוכנית שהוועדה תציג **תרשים** את ציבור שוחררי איכות הסביבה.

פתבו את תפקיד התחילית במילה **תרשים** בכל אחד מן המשפטים.

תפקיד התחילית במילה **תְּרָשִׁים** במשפט 1:

תפקיד התחילית במילה **תרשים** במשפט 2:

ג. לפניכם שני משפטים.

- בכל עיר צריכות להיות שתי טבעות שמקיפות את החלק המִשְׁבּ שלה.
- מומחים רבים טוענים שהתשובה היא שלילית.

לכל אחת מן המילים המודגשות כתבו שם פועל בבניין קל.

מישב _____ תשובה _____

7. לפניכם שני משפטים ובכל אחד מהם שתי מילים מודגשות.

בכל משפט **הקיפו** את המילה המתאימה לתוכן המשפט.

- המרצה **מְשִׁיב / מְשִׁיב** על שאלות הקהל בנוגע לשינויי האקלים.
- ביקשתי שלא יעשנו לידי כדי ש**אוכל / יוכל** לנשום אוויר נקי.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

16. א. לפניכם קטע ובו שמות פעולה מודגשים.

בתורה שבעל פה יש סוגיות רבות העוסקות ב**שְׁמִירָה** על איכות הסביבה, הרכקת נזיקין של **רְאִיָּה**, רעש, **זְהוּם** ושמירה על הנוף. דוגמה לשמירה על איכות החיים והסביבה יש ב**צווי** על **בְּנֵי־ת** ערי הלוויים. נאמר בתורה שיש לבנות סביב העיר מגרש ריק של אלף אמה, שמטרתו **הוֹסַפְתָּ** נוי לעיר ואוויר צח. בהלכה יש **אָסוּר** על **הַקָּמַת** מבנה תעשייה בתוך העיר שעשוי לפגוע באיכות האוויר והסביבה.

(1) העתיקו מן הקטע שני שמות פעולה מגזרת נחי ל"ה/ה מבניינים שונים. כתבו את הבניין של כל אחד מהם.

שם הפעולה: _____ הבניין: _____

שם הפעולה: _____ הבניין: _____

(2) העתיקו מן הקטע שני שמות פעולה מבניין הפעיל, וציינו את השורש של כל אחד מהם.

שם הפעולה: _____ השורש: _____

שם הפעולה: _____ השורש: _____

(3) מן השורש של המילה **זְהוּם** כתבו שם פועל בבניין התפעל: _____

(4) מן השורש של המילה **בְּנֵי־ת** כתבו צורת בינוני פועל (יחיד): _____

(5) מן השורש של המילה **הַקָּמַת** כתבו שני פעלים בבניין התפעל, בבינוני יחיד – אחד על דרך השלמים

ואחד על דרך הגזרה של המילה **הַקָּמַת**: _____

ב. לפניכם משפט ובו פועל מודגש שהשורש שלו שייך לשתי גזרות.

תפקידו של האדם וחובתו... **לְהוֹדוֹת** לטוב ומיטיב לכול.

מבין שמות הפעולה שלפניכם, **הַקִּיפּוֹ** שני שמות שאינם מאותן הגזרות של שם הפועל **לְהוֹדוֹת**.

הוֹצָאָה, הוֹרָאָה, הוֹנָאָה, הָטָיָה

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

טיוטה

لا تكتبوا في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 75281 + נספחים

טיוטה

لا تكتبوا في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"
"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالتحاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

**נספחים: נספח 1 – מאמרים ונספח 2 – דף עזר
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
לבתי ספר עצמאיים
75281, קיץ תשפ"ב, מועד ב**

נספח 1 – מאמרים

לפניכם שלושה מאמרים.

קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר א

אקולוגיה ויהדות

מאת הרב אליעזר איזיקוביץ

- א כיום בעיות האקולוגיה הן בראש סדר היום העולמי. נושא האקולוגיה נידון בין מנהיגי מדינות ומשמש בסיס להסכמים בין-לאומיים. תופעות כמו החור בשכבת האוזון ועלייה בפליטת גזי חממה הגורמות להתחממות גלובלית, משבשות את מהלך ההתרחשויות בטבע. בצד תהליכים אלו מתרחשות גם תופעות מקומיות הנובעות מהזנחה סביבתית רבת שנים, כמו זיהום מקורות המים. גם יצירת מפגעים ללא התחשבות בנזק שהם גורמים לאדם ולסביבה היא חלק מתהליך זה – החל במכוניות הפולטות עשן מזהם וכלה באנטנות הפולטות קרינה. לחלק מן התופעות יהיו השפעות מזיקות גם בטווח הארוך, למשל כריתה בלתי מבוקרת של יערות הגשם, הגורמת בין השאר למדבור ולהכחדה של בעלי חיים נדירים.
- ב יש הסוברים כי טכנולוגיות חדשניות כגון מכוניות שמופעלות בחשמל, שימוש בסוגי דלק המזהמים פחות ומחזור פסולת יפתרו את הבעיה. אך לדברי מומחים רבים, כדי לשים קץ להרס הסביבה אין די בשינוי טכנולוגי. נחוץ גם שינוי תודעתי. סגן נשיא ארצות הברית לשעבר, אל גור, טוען שהגישה האגואיסטית-חומרנית של האדם הפרטי המודרני ותשוקותיו החומריות חייבות לפנות את מקומן להשקפת עולם רחבה יותר, המביאה בחשבון את טובת הכלל ואת הצרכים ארוכי הטווח של המין האנושי.
- ג כמו מומחים אחרים, גור סבור שהמודעות לסביבה והחקיקה בתחום האקולוגיה שבאה בעקבותיה, הן פרי החשיבה המודרנית שהתפתחה בעשרות השנים האחרונות. הבסיס לסברה זו הוא שבתרבויות העולם קשה למצוא דוגמאות לחקיקה בתחום האקולוגיה מלפני יותר ממאה שנה.
- ד טעות היא בידם. עיון במקורות היהדות מגלה תפיסה אקולוגית מתקדמת להפליא. על פי תפיסה תורנית זו, אין להסתפק בנקיטת צעדי עונשין כלפי עברייני סביבה, אלא יש להתחקות אחר השורשים הלא-מוסריים והלא-חינוכיים של המפגעים ולעקור אותם מן השורש. כפי שניווכח להלן, לא זו בלבד שבתורה מצוי התיעוד הקדום ביותר בעולם לחקיקה "ירוקה", אלא יש בה אף רעיונות שנחשבים חדשניים בעולם המודרני.
- ה בספרות חז"ל ובספרי הפוסקים נידונות סוגיות רבות העוסקות בנושא המדובר. מטרתן לאפשר לאדם לחיות בסביבת חיים ירוקה ולמנוע סכסוכי שכנים הנגרמים מהתנהגות שאינה מתחשבת בסביבה.
- ו אחד מרעיונות היסוד החשובים בתחום התכנון העירוני המודרני הוא רעיון "הקאות הירוקות" – כלומר שטח פתוח בתחום עירוני ובו צמחייה מוריקה ומרעננת. רעיון נוסף הוא הפרדה בין אזורים מגורים לאזורי תעשייה. רעיונות אלה החלו להתגבש בעולם בסוף המאה ה-19, ונהפכו לדבר שבשגרה בהלך התכנון העירוני המודרני באמצע המאה הקודמת.

* מעובד על פי הרב איזיקוביץ, א' (תשס"ג). עלה ירוק, עת לחשוב, גיליון 46, עמ' 42-45.

ז אולם מתברר כי דגם עירוני, הדומה להפליא לדגם העירוני המודרני, כבר מוזכר בתורתנו. בספר במדבר (פרק ל"ה) מצויים בני ישראל לייחד ערים למגוריהם של בני שבט לוי. על פי הכתוב, כל עיר צריכה להיות מוקפת בשתי טבעות סביב החלק המיושב שלה. רש"י מסביר שהטבעת הפנימית היא "מקום חֶלֶק מחוץ לעיר סביב, להיות לנוי לעיר". הטבעת החיצונית נועדה לצורך שדות וכרמים ולשאר השימושים העירוניים. בהלכה מבואר כי מעמדם של שטחים אלה הוא מוחלט. אין למכור אותם ואין להסב אותם לשימושים אחרים. עוד מבואר שתבנית עירונית זו אמורה לשמש בניין אב לכל הערים הנבנות בארץ־ישראל.

ח ממקורות אחרים אנו למדים על תקנות נוספות שמטרתן לשמור על איכות חייהם של יושבי העיר. בהלכה יש ארבעה סוגי מפגעים שמותר לאדם למחות נגדם: עשן, אבק, ריח רע ורעש. לדוגמה, יש תקנות האוסרות הקמת בתי מלאכה הפולטים עשן וריחות רעים סמוך לעיר, מחשש שהרוח תעביר אותם לכיוון העיר, וכן כדי למנוע שהפיח הנפלט יגרום לכיעור חומות העיר.

ט ההלכות וההנהגות של חז"ל באות להבטיח חיים תקינים, בלי נזקים, שיש בהם הרמוניה טבעית. החכמים הדריכו את האנשים לחיות בלי להזיק זה לזה או לסביבתם.

י חז"ל לא הסתפקו רק בדאגה לסביבה הפיזית של האדם. הם חלוצים גם בתחום האקולוגיה הרוחנית. יש מכנה משותף לחור באוזון, לקרחונים הנמסים ולאפקט החממה הגלובלי, והוא הגורם האנושי. שורשי הנזק האקולוגי בעולם הם החשיבה האנוכית, תאוות הבצע והמידות הרעות. חברת השפע המודרנית מחזקת באדם את הצד האגואיסטי ואת ההתמקדות שלו רק בצורכי עצמו. אדם כזה עלול לרמוס כל ערך שיעמוד בדרכו ולהתעלם מכל שיקול מוסרי שעלול להפריע לו במימוש מְאֵוִי ליבו. בעיות האקולוגיה לא ייפתרו רק באמצעות מעבר לשימוש במנועים חשמליים או בזכות טכנולוגיית מחזור חדשנית. נחוצה גם מודעות מוסרית עמוקה והתעלות מעל לאגואיזם הטבעי הטבוע באדם.

מאמר ב

איכות הסביבה ביהדות

מאת הרב זמיר כהן

א מבין כל היצורים החיים בעולם, המין האנושי הוא היחיד שנברא בצלם אלוהים, כלומר האדם דומה לאלוהים ביכולותיו. כל בעלי החיים מוגבלים ביכולת שלהם לבנות ולהרוס, ואילו האדם יכול לבנות דברים מופלאים בעולם שבו הוא חי, או חלילה לפגוע בו בהיקף נרחב. אך הבורא, החפץ בעולם מתוקן ונאה, הורה לאדם לשמור על בריאתו הנפלאה כפי שבראה. כדברי המדרש: "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחרך" (קהלת רבה, ז). הקב"ה ברא את העולם עם מנגנון של תיקון עצמי ואיזון לאחר כל הרס שנגרם על ידי מה שהוא חלק מן הפעילות הטבעית של הבריאה, כגון בעלי חיים טורפים, סופות וכדומה. אולם האדם קיבל את כוח הבחירה, ופעולותיו אינן חלק מן המנגנון הטבעי של הבריאה, ולכן אם יקלקל אין מי שיתקן אחריו.

ב נמצא שחובת השמירה על איכות הסביבה אינה עניין רק לבעלי רגישות לסביבה כארגוני "הירוקים" בזמננו, אלא היא חובה המוטלת על כל אחד. כל אדם צריך לעשות כל שביכולתו כדי לשמור על עולם מתוקן, נאה ונקי מזיהומים, שהרי זוהי בריאתו הנפלאה של הבורא ועלינו לשמור עליה כרצונו.

ג ללא שמירת הטבע נפגעות איכות חיי האדם ובריאותו. מפגעים שהם מעשי ידי אדם, כגון פליטת רעלים ממפעלים, שימוש מופרז בחומרי הדברה רעילים או ייצור ושיווק מוצרים המכילים חומרים הגורמים מחלות, מנוגדים לציווי "וְנִשְׁמְרְתֶּם מֵאֵד לְנִפְשֵׁיכֶם" (דברים ד, טו). ציווי זה מחייב את האדם להימנע מכל דבר שעלול לגרום נזק בריאותי.

ד ההלכה היהודית בת אלפי השנים רוויה בפרטי דינים שבבסיסם דרישה מכל אדם לגלות רגישות מרבית לסביבתו – הן לשכניו הן לכלל הציבור. דינים אלה נוגעים למפגעים תברואתיים כמו עשן, אבק וריח רע ומניעת אור ואוויר, וכן למפגעים חברתיים כמו היזק ראייה⁽¹⁾.

ה בציווי על הקמת ערי הלוויים (במדבר, לה) מתואר התכנון האידיאלי של עיר בישראל על פי התורה: בתי מגורים במרכז, וסביבם שטחים לנוי ולחקלאות. חל איסור הלכתי לבנות בשטחים אלה. איסור הבנייה מונע התפשטות בלתי מבוקרת של השטח העירוני ופגיעה באיכות הסביבה. אין ספק כי בעיר הבנויה בדרך זו בני האדם מחוברים לטבע. הם נושמים אוויר נקי, והנוף הנראה לעיניהם מסייע להם להיות מאוזנים מבחינה רגשית, נינוחים ושלווים. לעומת זאת כיום החיים בערים גדולות, בקופסאות בטון הניצבות על אספלט, הם כמה מן הגורמים לחרדות ולפחדים של בני אדם. מחקרים מוכיחים שיש חשיבות למגורים סמוך לסביבה עשירה בצמחייה. אנשים שגרים באזורים כאלה נוטים ליהנות יותר מרוגע ומיציבות נפשית. לפיכך מוטלת חובה על מתכנני ערים גדולות לתכנן שכונות שיהיו בהן גם שטחים פתוחים, המכונים בזמננו "ריאות ירוקות".

* מעובד על פי הרב כהן, ז' (תשע"א). איכות הסביבה ביהדות, **המהפך 2**, עמ' 126–136.

(1) היזק ראייה – פגיעה בזולת ובפרטיות שלו הנגרמת מהצצה לתוך רשותו.

מאמר ג**האחריות על איכות הסביבה לאור ההלכה**

מאת הרב אליהו בקשי דורון

- א העולם נברא ברצונו יתברך לצורך האדם וקיומו. תפקידו של האדם וחובתו להכיר טובה לבורא, להודות לטוב ומיטיב לכול ולשמור על קיומו וקיום העולם, כמאמר הכתוב: "לא תהו בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יִצְרָה" (ישעיה מח, יח).
- ב את יחס האדם לבריאה, זכותו וחובתו לַמֵּדִים אנו מדברי המדרש: "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשיי כמה נאים ומשובחין הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קהלת רבה, ז). יוצר הכול וריבון כל המעשים הראה לאדם הראשון עד כמה מעשיו נאים ומתוקנים, ואת הטוב הטמון בהם, ואמר לו: "כל מה שבראתי בשבילך בראתי", שכל הבריאה כולה היא לצורך האדם ובשליטתו, ככתוב "וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם" (תהילים קטו, טז). אז נמסרה לאדם גם האחריות לקיומו של העולם. הוא הוזרר לשמור את מעשה בראשית טובים ומתוקנים, ולא להחריב את עולמו של הבורא.
- ג הקריאה לאדם הראשון "ראה מעשיי כמה נאים ומשובחין הם" יש בה כדי לגלות את גדלותו יתברך ולהגיע ליראה ולאהבה אותו. האזהרה "תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" באה לא רק מתוך דאגה לקיום העולם, אלא כדי שלא לפגוע בכבודו יתברך המתגלה בבריאה.
- ד דברי חז"ל: "ראה מעשיי כמה נאים ומשובחין הם" יש בהם הדגשה – לא רק להתבונן בתועלת ובתכונות שברביאה אלא גם להכיר עד כמה נאים הם מעשיו. הבריאה לא רק מושלמת אלא אף נאה, ויש ללמוד מכך גם על אהבתו, חמלתו ומידותיו של הקב"ה, שמרבה להיטיב ולהרחיב דעתו של אדם ביופי הטבע, בתוספת הקול, הטעם והריח ושאר דברים לְהִנּוּת בהם בני אדם.
- ה בתורה נאמר האיסור "לא תשחית" (דברים כ, יט), האוסר לקלקל ולהשחית עצי מאכל וכל יצירה בעלת ערך. אהבת היפה והמועיל קניין בנפש הוא, וכל השחתה משחיתה את הנפש ולא רק את הרכוש. גם בתורה שבעל פה יש סוגיות רבות העוסקות בשמירה על איכות הסביבה – הרחקת נזיקין של ראייה, רעש וזיהום ושמירה על הנוף. דוגמה לכך יש בציווי על הקמת ערי הלוויים, שמחייב שמירה על איכות הסביבה בקרבת מגורי האדם. מציווי זה נלמדים העקרונות לבניית כל הערים בארץ-ישראל. אכן על פי ההלכה יש לדאוג שיהיו בכל עיר כל התנאים הדרושים לאיכות חיים טובה.
- ו חובת השמירה על איכות הסביבה חלה על כל יחיד ויחיד, אולם בראש ובראשונה החובה מוטלת על ההנהגה הציבורית, האחראית לשמור על הסביבה ועל איכותה, ובידה לאכוף את סדרי החיים. מחובתנו לזעוק, להתריע ולקיים "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" ולשמור על איכות הסביבה.

* מעובד על פי הרב בקשי דורון, א' (תשס"ב). האחריות על איכות הסביבה לאור ההלכה, בניין אב, חלק ג, עמ' שיב-שית.

נספח 2 – דף עזר

טבלת התנועות

	התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות
a	פתח □	קמץ □	חטף פתח □
e	סגול □	צירי חסר □ י צירי מלא □	חטף סגול □
i	חיריק חסר □	י חיריק מלא □	
o	קמץ קטן □	חולם חסר □ חולם מלא □	חטף קמץ □
u	קובוץ □	ו שורוק □	

טבלת הגופים

	גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי
יחיד	מדבר	נוכח	נסתר
יחידה	מדברת	נוכחת	נסתרת
רבים	מדברים	נוכחים	נסתרים
רבות	מדברות	נוכחות	נסתרות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה

סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחד/מחובר)

סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורחב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)

התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה

סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור

החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה

מבני משפט מיוחדים: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל

קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד, ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל:

קל-פָּעַל (פעל), נִפְעַל (נפעל), הִפְעִיל (הפעיל), הִפְעִיל (הופעל), פָּעַל (פיעל), פָּעַל (פועל), הִתְפַּעֵל (התפעל)

גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים

גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פי"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)

גזרות הנחים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"י/ו (נפ"י/ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י)

גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל

גזירה קווית: בסיס וצורן, הלחם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)

סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה